

אלגעמיינע יידישע צייטונג

ארגאן פֿיר פּאָליטיק, האַנדעל, פֿערקעהר אונד ייִדיש-קאָנפּעססאָנעללע אינטערעסען.

<p>פראָנומערציאָנס-פּרייז דעם בלאַטטעם: פֿיר אַסטרערייך-אונגאַרן: נאַציאָנאַל 20 קראַנען, האַלבֿיאָהרֿיג 10 קראַנען, פֿיערשטעֿליאַהרֿיג 5 קראַנען. פֿיר דאַם אױסלאַנד: נאַציאָנאַל 28 קראַנען, האַלבֿיאָהרֿיג 14 קראַנען, פֿיערשטעֿליאַהרֿיג 7 קראַנען.</p>	<p>פּאָליטיק-אָנזעכענדיקע, אַדוואַקאַטֿענדיקע און אַללע זענדונגען זױנד צו אַדרעסירען אָן דיאָ: "Allgemeine Jüdische Zeitung", Budapest, VII., Pfeiffer-Gasse 19. אַנזעצן אונד קאָנפּירירן פֿאַר נעמליכע זענדונגען ביליגסט בערעכענעט.</p>	<p>Megjelenik 5-ször hetenkint (szombat, vasárnap és izr. ünnepek kivételével). Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Sip-utca 19. sz. Előfizetés: 1/4 évre 5 korona. — Hirdetések mérsékelt díjazásbászint. Kiadótulajdonos és felelős szerkesztő: Groszberg Lipót.</p>
<p>אױגענשטױמער אונד פֿעראַנטוואָרטלעכער רעדאַקטאָר: לעאָפּאָלד (אַרױ) גראָסבערג.</p>		<p>יײַה דיגענטשאַפֿט, ה' תמוז תרס"ח.</p>

• (ראם אבגעארדנטע ענהוי) וועלכעס דעמאלסט זיינע זאמער-פֿערען און טריטט, האט געסען דאס עקזעקוטיו ציאָנס-געזעטץ אין דרויסער לעזונג, פֿערנער דען געזעטצ-ענטוואָרף איבער דיא בעזיצער-עגולונג אים אללגעמייען אונד אין דען איינצעלישען אונד געזעטצ-עגולונג.

• (צורלאגע אין פֿערזען) אים מעהער און קאָמען פֿאָלגערע נאכריב-טען: דער שאה לאסט ניכטס אונטערזוכט, אים דיא נאך פֿאַהאנדענען ראַדעלס-פֿיהרער דער העוואָלוציאָנאַרען בעוועגונג פֿערהאַטען צו לאס-טען. סײַעס קעמאל, איינער דער גע-זוכטעטען הויפט-אויפוועלער, ווארדע פֿער-האַפֿטעט אונד ווירד נאך טעהאראן גע-בראכט, וואָ דיא מאַדעס-שטראַפֿע זיינער וואר-טעט, ער וואר וואַהרענד דער באַמבארדירונג ענטפֿאָהען. דיא האַכסטען פֿיהרער דער סכיני-שען רעליגיעזן אָללען איינע ביטעט אים הילפע גענען דאס פֿאַרנעמען דעם שאה און דיא ענגלי-שע העניערונג געזוכטעט האבען. דער ענגלישע פֿערטערער, דעססען אבבערזאָנג דער שאה געפֿאַרערט האטען, ווארדע ניכט נור ניכט אבבערזאָנג, זאָנדרען דורך פֿערהאָונג איינעם ענגלישען אָרדענס אויסגעצייכעט, אין מאַב-רויס הויפט דאס בלוטפֿערגעסען און.

• (דיא בראַנסטווייג-שמי-ער אין אַסער-רײַך) מאן בערזוכטעט אים ווײַען: פֿאַר דעם אנטריט זיינער זאָמ-מער-פֿערען ווירד דאס אַסער-אבבערזאָנג-טענהויז אין געזעטץ איבער דיא "פֿאַרזאָרשע פֿערהאַונג" דעם געזעטצ-אונד בראַנסטווייג-קאָמיטעטעס פֿערהאַונג, וואס דאס געזעטץ איבער דיא פֿערהאַונג דער בראַנסטווייג-שמי-עס, זאָ ווירד האַזעלבע יעצט ניכט עטוואַ דארום צוריקגעשטעללט, ווייל דיא מאַדעס-פֿאַר-טען וויכטיגע אינווענדירונגען דאנענען האבען, זאָנדרען ווייל זיא מיט דער געפֿאַנטען פֿערווענד-הונג דעם פֿערטראַנעס ניכט איינפֿערשטאנדען זינד אונד דיא פֿאַרלאַגע איינעם אומפֿאַסענע-דען פֿינאַנצפֿאַל אַנעם פֿערהאַונגען, דיא פֿערהאַונג דעם בראַנסטווייג-שמי-עס געזעטצעס ווירד דאן אים הַעֿרֿבֿסֿ אַנשטאַנדסלאָז-ער-פֿאַלען.

• (נעאלאגעס שיערסגער ריבס) אויך דיא קאָנגרעסס-פֿאַרטייאַ האט בעקאָננליך דיא שיערסגער ריבס-אויטשמיטצאָן, יעדאָך אין איינער אנדערען פֿאַרס, אלס וויר אַרמאָיאָקסען, וואַהרענד נאָמליך בייא אונס דיא שמרייטערען פֿאַרטייען איהרע ריבסער, בעצעהונגסווייזע פֿער-טרעסער גאנץ פֿייא וואַהלען קאָנען אונד דיעזע זיך איבער איינען אָבמאַן צו איינען האבען, אָדער אים פֿאַללע, דאס קיינע איינגונג צושאטן. דע קאָמט, דער אָבמאַן זייטענס דער אַרמאָ צענטראַל-קאָנצלייאַ ערנאַנט ווירד - האט בייא דען געפֿאַלען יעדער דיסטרקט (נעמינדע-)

בעקאָמען. דורפֿטען זיא פֿאַן דעם אויסטערען איהרעס דעפוטירטען ענטציקט זיין, דיא ער זיא דיא אינטערעסען דער איינזייטישען בעפֿאַלע-הונג מיט פֿעלעס איפֿער צו פֿערטערען שיינט. ווער אבנר מעפֿער בליקט, בעמערקט עס, דאס הער ארטיס אויך ניכט וועגט איינענטיציג אויט אונד איינענליך דיא ראכובט אויס איהם שפֿיבט, דאס האט שאטאטס-סעקרעטאַר בעילא מעזאָש, דער געסען דען אקקערבווא-מיניסטער דאראני פֿערטערען האט, גאנץ גוט געמערקט.

הער שאטאטס-סעקרעטאַר שילדערטע נאָמ-ליך דיא געשיכטע דעם אַנקויפֿעס דער זאָרדער בעזיצונג פֿיר דען שאטאט אונד זאמען: דער הערר אבנעאָרדעטע ארטיס האט עס איבעל געקאָמען, דאס בייא דיעזעס אַנקויפֿע ניכט זיינע פֿערטערען אונד אַנשפֿורן געקאָמען ווארדע.

מיכאַעל ארטיס: אַ ניין, דאנענען האט-טע אַך ניכטס!

שטאַטס-סעקרעטאַר מעזאָש: זיא אַ יאן אַך האבע זיא איהרע ברײַע פֿע און דאס מיניסטעריאום געלעזען, אין וועלכען זיא איהרע פֿערטערען אונד אונד באַטען האבען, אונד צוואר זאָ, דאס דיא העניערונג דען בעזיצן מיט הילפע איינער באַנק קויפֿען זאָלל. - עס האט זיך אלס נאָהעווענדיג ערווענען, דיעזעס היסטאָרישע גוט אין דען האַ-דען דעם שאטאטעס צו בעהאַלטען. עס אויט ניכט ריבס, דאס האט גוט אן אויס-לאַנדישע שטאַטס-סעקרעטאַר פֿערהאַטעט ווארדע, וועגן דער יעצטיגע פֿאַכטפֿערהאַונג אב-ליפֿאַ, ווירד דאס גוט אן דיא בעוואָהנער דער אומגעבונג פֿערהאַטעט ווערדען, איבערהויפט ווערדען אללע יענע דער ליבעפֿאַללען פֿירזאָגע טהיילהאַפֿטיג ווערדען, דיא זיך אלס טרויע בר-גער דעם אונגאַרישען שאטאטעס ערווענען, (לעב-האַפֿער בייפֿאַלל.)

נאך דען אויספֿיהרונגען דעם שאטאטס-סעקרעטאַר וואר דיא גאַנצע אַנקלאַגע דעם פֿאַלקספֿאַרטייליכען העלדען, בייא וועלכער איהם דיא "נאַליזשען יודען" אלס הינטערגונד געדענט אַהבען, אין ניכטס צערהאַללען!

פֿערשיעדענע נױאָנקױטען.

• (וויינע מאַיטעס מאַס דער קאַניג) פֿערבלייבט - וויא עס ביזהער פֿעסט-געזעצט אויט - ביז אַפֿאַנטס סעפֿטעמבער אין אישאל אונד קעהרט דאן נאך ווײַען צו-רוק, אים דאָס איבער דען 10. סעפטעמבער, שטערבע-אונד דער קאָניגן עלזאַבעטה, צו פֿער-וויינען, זאָראַן בעניכט זיך דער מאַנאַך גענען מיטעס סעפטעמבער צו דען מאַנאַך ווערן נאך אונגאַרן.

בעזיצער-געלונג אונד אַנטיסעמיטיכמוס.

אללע מאַגליכען אונד אונמאַגליכען דינגע טראכטעט דיא פֿאַלקספֿאַרטייאַ אונזערעס ריבס-מאַנעס מיט איהרעס יודענהאַטעס צו פֿערקוויקען. בייא דעם געזעטץ איבער דיא פֿערהאַונג דער שפֿיריטוס-שמייער טראט זיא מיט דעם אַרנומעטע אויף, דאס דיא יודישען בראַנט-וויינשאַנקער דאס פֿאַלק קאָרפֿערליך אונד ניכטיג ווארדען, ביים ענטוואָרף איבער דיא אַנדערונג דעם פֿאַרזאָנגס-געזעטצעס ווא-דען עס ווערדען דיא יודען, דיא דען זינען-באַקק אבנעבן מוסטען: דיא ארמען שולדנער מיסען גענען דיא גרוואמען יודישען גלייביגער אין שוטיג געקאָמען ווערדען אויף ווי זאָ פֿערשטאַנד עס דען אין פֿאַלקספֿאַרטייליכער אבנעאָרדעטער אויך געסען בייא דער אים אבנעאָרדעטענהויז ערפֿאַלגען בערהאַונג איבער דיא רעגע-לונג דעם גרונדבעזיצערעס דען יודען איינס אס צייגע צו פֿאַלקען.

עס וואר דיעס דער אבנעאָרדעטע מיכאַעל ארטיס, דער דיא פֿערהאַלטניסעס אין זאָב-רוי (שאַראַשער קאָמיטאַט) צים געגעשטאַנד איינער לאַנגען, מיט גיטענעשוואַללענעס האטעס גענען דיא יודען אַנטיסעמיטישען רעדע טאַכטע-ער זאמעט אונטער אַנדערעס:

"אך ווייס ניכט, אָב דער אקקערבווא-טיטעטער קענטניסס דאַפֿן האט, אבער טהאַט-זאכע אויט עס, דאס אין מינעס בעצורקע (זאָרו) אויך פֿיר טהייערעס יעדל קיינע גוטע ווירדע צו בעקאָמען אויט. אַך זעלבסט האבע פֿיר מיין פֿיעה זאָלבע ווירדע געזוכט אונד ניכט בעקאָמען, זאָ וואס ניכט מאן נור דען ענט-פֿערהאַונגען געמינדען אונד דען גאַליזשען ליי-טען, דיא גאַליזשען יודען קויפֿען פֿיעה אונד לאסטען דאסזעלבע אין דען אַראַרי-שען וואַלדונגען דורך פֿערטיטלונג גאַליזשער בריסען ווירדען, דער אקקערבווא-מיניסטער האט עס הויך פֿאַר אונס בעטאַנט, דער צוועק דעם אַראַרישען וואַלד-אַנקויפֿעס זייא דער, דאס דיע-זעס געבוט דיא גרענצ-פֿעסטונג דעם אונגאַר-טרויס בילדען זאָלל. אבער דערצייט זיכט מאן דיא גרענצ-פֿעסטונג דעם אונגאַרטהומס ניכט אן אונזערעס פֿאַלקע, זאָנדרען אין דען גאַ-ליזשען יודען (הויטעקייט) עס מאַ-גע דאָהער אים געזעטצע אויסגעשפֿאַכען ווער-דען, דאס מאן דיא ווירדען אן דער גרענצע ניכט אן אויסלאַנדער פֿערגעבע, דען עס ווירקט זעהר שאַרליך אויף דיא נאַציאָנאַלע עמפֿאַנדונג, וועגן אונזער פֿאַלק זעהט, דאס איהר קיינע ווירדע, וואַל אבער דען גאַליזשען יודען זיא געגע-בען ווירד."

זאָ ווייט אין אויסצוג אויס דען אייסע-הונגען ארמיסס, וועגן זיינע איינפֿאַלטיגען ביער-ליבען וואַהלער דיעזע אויספֿיהרונגען צו האַרען

פאָלגט דער געראדעוויילטע איז פאָסער פאָן קינדערן ער בעטהיערט זיינע אונשולד.

(ר ע ר ב ר א נ ד ד ע ר נ א פ מ א - ר י ב ע ו) אין דער גאליצישער שטאדט ב א - ר י ס ל א ו ר פאָן וועלכעס וויר געסערן בע- ריכטעט האבען, איז נאָך נישט געלאָשט. מאן מעלדעט ווייטער פאָן דאָס: נאָך 9 אודר אבערס געלאנגט עס, דען בראנד הויך אויפשייט. מען פאָן גראָבערן איינערמאסען איינערמאסען. זעכס שאַכטע זינד ניעדערגעפראַנט, אין פאָלגע דעם אויסשטראַמענס גיפטיגער מאַזע אונד דער פורסטבארען הימצע וואָר עס נישט מאַגליך, זיך דען ברענגענערען נאָפאָגרוכען צו נאָהערן. דיא פלאַסמען צינגעלטען ביז צו איינער האָהע פאָן 200 מעטערן עמפאָר. דיא זיך דאָס ברענגענערען ראָד-אַל אין דאָס דאָרף טוסטאנאוועזע ענגאָסס, האבען דיא בעוואָהנער דיעזער אָרמטשאַפֿט איהרע וואָהנונגען פּלוצטארטיג פּערלאַסען אונד איהרע האבען אין זיכערהייט געבראכט. דרייא בוערגען הויער וואורדען איינגעשערט, אין זאָסטליכען גרובען וואורדע דער בעטרוכע איינגעשטעללט, אום איינע רעטאונג צו ערמאָגליכען, גליקליך- און וווינען העררשטע ווינדשטיללע. אין פּערלוסט אן מענטשענלעכען איז נישט צו בעקלאַנען, דער ביאנד דער נאָפאָגרוכען הויער פּאַר-אַר-אַר אונד ווירד שווערליך פּאַר אכלוף איינער וואָכע גע- לאָשט זיין.

(ר ו ע ל ל מ י מ א ד מ ל י ב ע ס א ו י ס ג א נ ג) אום פּעטערס בורג ווירד געמעלדעט: אין דער אומגעבונג פאָן פּעטערס- בורג פאָנד געסערן אין פּיסטאָלען-וועלל צוויי- שען דעם אָפּציער גראָסען און אַנטוויקלען אונד דעם שאַרענער דער פּעטערסבורגער איינ- ווערוואַרט פּרעסען יו אַו אַו שאַטט, וואָ- ביא לעטצטערער ערשאַסען וואורדען, דיא איר- זאכע דעם דוועללס וואָר איינע דאָמע דער איר- סאָקראַציע, דיא דען יונגען פּרעסען שאַרען בעניגסטיגט, דיא פאָמיליע יוזפאָו איז איינע דער רייכסטען רוססישען מאַנאָפּאָליען.

(ל א נ ד ו נ ג א י י נ ע ס מ י ל י - ט א ר - ב א ל ל א נ ס) אין דער נאָהע דעם אָרעם שווייט אַרד (קאָמיטאט שאַטאָד) איז געסערן דער מיליטאַר-דאללאַן "דנא" גע- לאַנדעט, דער באללאַן, אין דעסען קאָרב זיך אָפּציערע בעפאָרדען, איז אין קאָרניבורג (אסטערייך) אויפגעשטענען אונד האָט דיא פּאַרטי, וואָהרענע דערען איינע מאַקסימאַל האָהע פּאַן 3100 מעטערן עררייכט וואורדען, אין זעכ- צעהן שטונדען צוריקגעלעגט.

(ר י א ר א כ ע ד ע ר צ י ג י י נ ע ר) אום קאָשוי ווירד בעריכטעט: נאָך בענע- דינגע דעם דאָנאָשער רויכטאָרד-פּאַצעסעס שוואַ- דען דיא אומהערציעהענערען צינגער-באנדען האבע דער פאָמיליע ל א ק א ט א ש, ווייל אין מיטליעד דערזעלבען, דיא קליינע רואָו לאַקא- טאָש, דיא איינצעלהייטען דעם דאָנאָשער רויכ- מאָרדעס פּעראַטאָהען האַטעט, אים האָטער דעם דאָרפֿעס פּאַני בראַך נון געסערן אין דען פּריהען מאָרענשטונדען דיא באַנדע ב א ל א ג ס אויף דיא לאַקאטאָשישע באַנדעלאַן, דיא פּאַן דער נאָך טעליקבאניא פּריהענערען שטראַסע קאָס, מיט פּלינטען, אָקסען אונד מעסערן בעוואַפּפּעט, איבערפּיעלען באלד מאַנער אונד פּרויען איינא- דער, וואָהרענע דיא קינדער זיך אים איינערען דער וואַנען פּעראַרענען, דרייא מיטליעדער דער פאָמיליע לאַקאטאָש שמרצעטען, פּאַן פּלינטען- קינעלן געטראַפּעט, צו באַרען, אַלס דיא ציני- גער דאָס העראַננאהען דער וואַנאָרמאָסען בע- מערקען, זוכטען זיא דאָס ווייטע, דער וואַנ- האַרמדיע געלאנגט עס יעדען, דיא הייפּער דער פאָמיליע באלאָג, יאָהאָנ אונד אַנטאָן באלאָג, פּעסצונעהמען, דיא דרייא שווערפּערוואונדעטען וואורדען נאָך קאָשוי אין דאָס שפיטאל איבער- פּאַרטי.

(ר ע ר ל י י כ נ א מ ד ע ס ק א - נ י ג ס פ ר ע ה) דער ענגלישע מעדיצינישע פּאַרשער ע ל ל י אַ ט בעריכטעט אין איינער ווייסענשאַפּטליכען צייטונג פּאַן איינער האַכ-אינ-

טערעסאָנטען אונטערוואונג, דיא ער אן דעם ליכטאם דעם אַלס ענישטישען קאָניגס מ ע נ ע - ט א פּאַרענאָממען האָט. דיעזער מענעשאַ איז קיין אַניערער, אַלס דער אים דער בובעל (תורה) בעקאָנטע קאָניג פ ר ע ה, אונטער דעסען רעגירונג מאַזעס אינד אַרָאָן דיא יודען בע-זייט אונד איבער דאָס דאָהע מער געוהרט האַבען. דיעזער קאָניג זיא פּאַר ביייליפֿיג 3600 יאהרען געשטאַרבען, אַלס ער שאַרד וואָר זיין קאָפּער 1.71 מעטער לאַנג, דער מונד צאָהנלאָז אונד דער קאָפּף גאַנץ קאַהל, ביים איינבאַלואוירען זייער ליכע וואורדען דיא איינערען טהוילע אום דערזעלבען ענטפּערט, צופאַלליג אבער וואָר אין קליינער טהוילע דעם הערצענס אים ליכטאם צו- ריקגעליכען אונד אים דיעזעס טהוילע שטעללט ע ל ל י אַ ט זיינע שלוספּאַלגערוינען אויף.

(ד י א י י ד י ש ע נ ש י ל ע ר ב ו - ד א פ ע ס ט ס) וויא אום איינער שאַטט-טען שען צוואַממענשטעללונג הירפּאַנגעט, בילדען דיא יודישען שילעך דער הייפּעשאַטיג אין דען פּאַלקסווען 23, אין דען בירגערשילען 55, אין דען גימנאזיען 40, אין דען רעאַל-שולען 48, אין דען מאַריטען-שולען 31, אין דען געווערבי- שולען 32, אין דען האַנדעלס-שולען 57, אין דען קייפּמאָנשישען לעהרלינגס-שולען 58 פּערצענט דער געזאַמטען שילעך-צאָהל, וואָס דיא האַכ- שולען בעטריפּפּט, איז דער יודישע פּערצענט- זאַטץ דער פּאַלגענערע: אן דער מדינת-אַרצטליכען אַקאַדעמיע 55, אן דער פּילאָאָפּישישען אַקאַדעמיע 21, אן דער יודישען 35, אן דער מעדיצינישען 51, אן דעם אפּאָהעקער-קורן 31, אן דעם פּאַל- טעכניקום 46, אונטער דען אוניווערסיטאַטס-האַ- הערדיגען זינד 40 פּערצענט יודישען, דער פּערצענט- זאַטץ דער יודישען בעפּאַלערען צו דער נישט- יודישען בעטראַגט אין בודאַפּעסט צורקא 20.

(א י י י נ ג י י ס מ ע ס ק ר א נ ק ע ר א ו י ס ו ו א ד ע ר ע ר) אויף דער אינוועל ע ל ל י ס - א י ס ל א נ ד שוויינען דיא נאָך אַמעריקא וואַנערנדען אים, אום נור נאָך שאַרענ- גער אונטערוואונג אן דאָס געוואָרען אויפער צינגעלאַסען צו ווערדען, קראַנקע ווערדען אונ- ערביטליך צוריקגעשיקט, זאָ ערינגע עס אויך דעם 37 יאהרע אַלען אויסוואַנדערער דעוידער פּר י ע ד מ א נ א י ס א ו נ ג ו א ר , אין ערליס, איסלאַנד האָט דיא אונטערוואונג-קאָמיטעס סיאָן פּעסצונעשטעללט, דאָס פּרועמאָנ גייסטעס- קראַנק זיא, ער וואורדע צוריקגעשיקט אונד נעמען דיער אן אונטאָן איינער איררע-איי- שטאַלט איבערנעבען.

(קליינע נאכריכטען) אין פ א ר י ו האָט אי- נע ניאָסע סאָציאַליסטישע פּראָצעסעס-פּערוואַממלונג געגען דיא היינע דעם רעפּובליק-פּראָוידענטען פּאַל- לעיער נאָך רוסלאַנד שטאַטגעבונדען, דיא וויענער יודען-פּאַרטייען האַבען איינע צענטערענטיגע העראַב- זעטצונג דער פּרויען פיר דיא שייקענעפּאַרטייען יודען- באַנדער בעשלאַסען, - אין ב ע ל ג ר א ד וואורדע דער דורעטאָר דער "באַלקאַנאָק" מיטאַל פ ע ר א - ו ר י י ש ש וועגען גראָסער העררדיאָציאָנען פּעראַטא- טעס, - אין ד ע ב ר ע צ י י א י ס דער אונטערנאָך דע- דער פּאַל אַ ס ב י י מ באַדען ערטרונקען, - אין דער דער נאָהע פּאַן ד ע ב ר ע צ י י א י ס ק אָס עס צו איינעס איי- זענבאַהן-צוואַממענשטאַטס, וואָבייא פּיעלע פּערוואַנען פּערוואַנדעט, 2 זאָנאַר געטראַפּעט וואורדען, דאָס אונטליק נעשאַה הייטע נאכטס ביא האַרד-סאָבאַסלוי, דיא צאָהל דער שווער פּערוואַנדעטען בעטראַגט 16, זיא וואורדען אים דעב- רעציער שפיטאל איבערפּאַרטי, דיא 2 נעטאַרשטען זינד אין ברעמער אונד דער נאָדלאַקער אַדוואָקאַט דר ערמנד ב א ק א ש.

דער פּראָצעס געניען דען פּירסמען איילענבורג.

אָבוואָהל דער פּאַס געריכטע אַנעאַרדעטע אויסשלוס דער אָפּענטליכקייט אין דיעזעם פּראָצעסע אַנדויערט, ווערדען דענאָך איבער דיא פּערהאַנדלונג בעריכטע פּעראָפּעטליכט, דיא אויף מינדליכען מיטטהיילונגען בערוהען אונד ציעמליך צוטרעפּענער זינד, געסערן וואורדע דער אָב ע ר - ה א פּ מ א ר -

ש א ל ל ד ע ס ד י י ש ע נ ק א י ז ע ר ס ג ר א פּ א י נ ו ס ט א י י ל ע נ ב ו ר ג , אין פּערוואַנדער דעם אַנעקלאַמען, פּענאַמען, דען ער פּאַן קינדרייט אן קעננט, ער זאָלל אויסגעזאָגט הא- בען, דאָס ער ניעמאַלס פּאַן האַמאָ-סעקסועללען נייגונגען דעם אַנעקלאַמען דאָס געדינגטע גע- האַרט האַבע, ער האָט אויך ניעמאַלס עטוואַס דאָריבער פּענאַמען, דאָס דער אַנעקלאַמע אַויססער זיינער הויפטוואָהנונג נאָך מעהרערע צימער צו זיינער בעטצונג געמיעטעט געהאַבט האַבע, דאָס פּערהאַלטיסס אין דער פּאַמיליע דעם אַנעקלאַמען זיא שצעט דאָס איינגעטע אונד פּריינדליכסטע געוועזען.

דער נאַכסטע צייגע וואָר דער בעקאָנטע מילכ-האַנדלער ר י ע ד ע ל א ו י ס מינען, דער אָן דעם מינענער פּראָצעסע אויספּיהרליך דיא שמיטצונגן געשלעכטליכען האַנדלונגען געשילדערט האָט, דיא פּירסט איילענבורג מיט איהם פּאַרע- נאַמען האַבען זאָלל, איבער דיא פּענעמאָנע דעם צייגען פּערוואַנטע, דאָס ער ביא זיינער פּריהערען אויסזאָגע געבליבען איז, אינסעצואַן, דערע זאָלל ער דיא סצענע געשילדערט האַבען, וויא דער אַנעקלאַמע איינעס מאַנעס מיט איהם דאָס קליינע שפּאַ פּערהאַסען האָט, אין אַיין געדאַליך גענאָנגען איז, אונד איהם דאָרט אים איינער מיטגעבראַכטען פּלאַשע פּירדיגען וויין צו מרינקען געגעבען האַבע, דאָבייא האַבע דער צי- גע זיך עטוואַס אַנעגרוקען, אונד אויף אַפּפּאַר- דערונג דעם אַנעקלאַמען זיא עס צו איינער שמוצערייא געקאָמען.

דען אימשאַנד, דאָס ער ערסט נ א ר 24 י א ה ר ע נ א י י פּ דיעזע געשיכטע געקאָמען זיא, זאָלל דער צייגע פּאַלגענערמאסען ע- ליימערט האַבען: אַלס ער אים הערסטע פּאַר- גען יאהרעס דיא פּאַפּאַראַפּיע דעם פּירסטען איילענבורג געוועהן, האַבע ער איהן זאָפּאַרט ערקאַנט אונד איינעם בעקאָנטען ערצאָהלט, וואָס איהם זיינערצייט מיט דיעזעס מאַנע פּאַס- סירט זיא, אַלס איהם שפּאַרע געזאָגט וואורדע, דאָס דער פּירסט געשוואָרען האַבע, דאָס ער ניע מיט איינעס מאַנע האַססליכע דינגע געזאכט האַבע, דא האַבע איהם זיין בעקאָנטער געזאָגט, ער זאָללע דאָך זיין ערלעכנס דעם יוסטיציעס אהא בע ע ר נ ש מ י י נ מיטטהיילען: דער פּירסט האַבע יא דאָן איינען מיטלאַר געלייטעט, דעם יוסטיציעס בערנשטיין האַבע ער אַללעס פּריוויל- לוג ערצאָהלט, דער יוסטיציעס האַבע איהן וועדערזאָלט בעפּאַנגט, אָב דאָך אַללעס ווירק- ליך וואָר זיא, אונד האַבע איהם פּאַרעגעהאַל- טען, דאָס עס איינע גראָסע זינדע וואָרע, איי- נען געבענענעשען פּאַלשליך צו בעשולדיגען, צייגע זיא דאָן שפּאַרע אויף דיא פּאַליצייא געלאדען וואָרדען אונד פּלאַטצליך האַבע אַללעס אין דען צייטונגען געשטאַנדען.

וואָס דען פּירסטען א י י ל ע נ ב ו ר ג בעטריפּפּט, זאָלל ער אויף איינע פּראַנע דעם פּאַרזיסצענדרען ערקלאַרט האַבען, ער קעננע דען הייערעל יעטצט וויעדער, אַלס דיעזער איהם דאָס ערסטעמאַל פּאַרעשטעללט וואָרדען, האַבע ער געזאָגט, ער קאָננע זיך זיינער נישט מעהר ער- איינערען, ער געבע יעטצט צו איהן פּאַן דער דאמאליגען צייט הער צו קעננען, עס זיא איהם אבער גאַנץ אונפּערשאַנדליך, וויא ריעדעל עס, וואָס דעראַרטיגע ערצאָהלען קאָננע, - דער צייגע מיטצעט דען פּירסטען איימער וויעדער גענויא אונזעהען, אויך איינע פּאַפּאַראַפּיע דעם פּירסטען אים דאמאליגער צייט, אונד בלייב דאָבייא, דאָס ער זיך אין דער פּערוואַן נישט איררע.

צייגע ר י ע ד ע ל בעהאַרט פּערנער גאַנץ ענטשיידען דאָבייא, דאָס אַללעס זאָ צו- גענאָנגען וואָר, וויא ער ערצאָהלט, אויך זאָגט ער, דאָס איהם דער פּירסט דאמאַלס 200 מאַרק אַלס בעלזאַהנונג דאַפּיר צאָהלעט, ווייל ער זיך איהם הערגעגעבען האַבע.

דער אַנעקלאַמע נישט צו, דאָס ער דאמאַלס 200 מאַרק געצאָהלט האַבע, אבער נור אַלס מרינקע-געלד פּיר דיא שטאַט-פּאַרטי.

בעצרת) ש מ א ד י ג ע שיעדסנערדיכסט. מיט-
גליעדער. דערען צאהל בעטראגט 24. דיעזע
ווערען אלליאהרליך אויס דער היינע דער
דיסטריקטס. דערפראזענטאטען אויסגעלאזט, איהר
אבמאן ווירד פאן דער דיסטריקטס. דערזאממלונג
געוואהלט. 12 פאן דען 24 האבען אין דער ער-
סטען האלפטע דעם יאהרעס, דיא אנדערען 12
אין דער צווייטען האלפטע צו פונקציאנירען. צור
ערלעדיגונג איינעם שמרייטפאללעס האבען אללע
צוואלף צו ערשיינען, דאך שעהט עס יעדער
דער פראצעסס. פארשייען פרייא. יע 8 פאן דען
12 אבצולעהנען, זא דאס דער שיעדסנערדיכסט.
האָף אייגענטליך אויס 6 מיטגליעדער, בעציע-
הינגשווייזע מיט דעם אבמאן, אויס 7 מיטגליע-
דערן צוזאממענגעזעצט איז. איינעם דער נעץ-
לאָגען שיעדסנערדיכטע - דיא - אבמאנעס ציעמ.
ליך זעלמען אנגערופען ווערדען - נאמליך דאס
שיעדסנערדיכט דעם VI. דיסטריקטעס (ברודאפעסט
אונד פעטער קאמיטאט), זאללמע דיעזער מאנע
איבער צווייא שמרייטפאללע ענטשיידען. דיא גע-
מינדע קליינפעסט וואר פאן איהרעם
רעליגיאנאלערהער צופאלגע אונגעקעמטעפרייג.
סער ענטלאסטונג אונד דיא געמינדע מאַג אַר
פאן איהרעם קאנטאָר אין פאלגע געהאלטס.
רעזוצירונג אונד אויפנאהמע איינעם אָבער-
קאנטאָרס געקלאנט. אים לעמבערען פאללע קאם
נאך בענעדיגטער פּערהאנדלונג, אבער פאך דער
אורטהיילס. פאללונג צווישען קאנטאָר אונד גע-
מינדע אין אויסגלייך צו שאנדע, אים ערשאפע.
דען פאללע האט דאס שיעדסנערדיכט דעם רעלי-
גיאַנס. לעהרער, דער איבריגענס שאן איינען א-
דערען פאָסטען ערלאנגטע, אין פיערמאָנאליכעס
געהאלט צוגעארטהיילט. - מיט גענוגהוואונג
ווייזט דאס נעלאָגענבלאטט דארף הין, דאס
ביידע פארשייען, זאָוואָהל דער רעליגיאַנס. לעהר-
ר, אים אויך דיא געמינדע, זיך מיט דעם
אורטהיילע צופריעדען גאבען, וואהרענד גענען
דיא ענטשיידונג אַר ט האַד אַק ס ע ר שיעדס-
נערדיכטע נור צו אַפּס אן דען קולטוס. מיטטער
אפּפּעלירט ווירד, נון, מאן מיטס צוגעבען, דאס
דער פאַרוואַרף, דען דיעזער הינווייז ענטהאלט,
בערעכטיגט איז. אומאָ בערעכטיגטער, אלס
דורך דען - אים זינע דעם אַרטהיילע לאנדעס-
שטאטוס אייגענטליך גאר ניכט צולאָסטיגען -
דערקורן גענען אין אַרטהיילע שיעדסנערדיכסט. אור-
טהייל אן דאס קולטוס. מיטטערזאום דאס ציעל
אונזערער שיעדסנערדיכט. אינשטויצן, דאס
נאמליך שמרייטיקייטען אינגעהאלב אַרטהיילע גע-
מינדען ניכט פאך אין וועלעליכעס
פאַרום געלאנגען זאללען, פּע ר א י י ס ע ל מ

פאָרלעטאָן.

פלוך דער פריעסטער. פאמיליע.

היסטאָרישע ערצהאלונג אויס דעם IV. יאהרהונדערט. -
(21 פאַרזעצונג.)

אָ קאַנינין, (זאנעט רבה), וועלך נרוואמעס שפיעל
טרייבט דא מיט מיר? וואס שערצעט דא מיט דינגען,
דיא אונמאָגליך זינד? יא, איך ווילל אפּפען מיט דור רע-
דען, איך בין פּערהייראטהעט אונד ווע, דיא אבער ביזט
איינע ניכט-יודין, בייא אללער האָבאכטונג, דיא דור אלס
קאַנינין ענטזענענבריינגע, מוסס איך אלוף ערקלאָרען, דאס
אויך נור דער ענטזערנטעסטע געדאנקע איינער פּעריברונג
צווישען אונס אונד גאר אויסגעשלאָסען איז. איך
קאם הייער אונד זעטצעט מיין לעבען אויפּס שפיעל, אום
דיא קאַנינין פאַם זיכערען טאָדע צו רעטטען; איך ווילל אלוף
האַפּען, איירע מאיעסטאַש ווערדען מיך דאפּיר ניכט דאמיט
בעלאָהנען, מיר אנטראָגע צו שטעללען, מיט דערען אנטאהמע
איך מיך גענען מייע הייליגע רעליגיאָן טיעף פּערווינדען
ווירדען?
דיא מיטפּערשטעהט מיך? (ענטזענעטע דיא קאַנינין
לעכהאפּט). איך בין גערענ בערויש, דייעטהאלבען צום יוד-
שען גלויבען צו איבערטרעטען אונד מייער קאַנינין-ווירדע צו
ענטזאנען?
רבה וואָללעט גלייך, אלס דיא קאַנינין פאן דער האָל-
לע איינער פאציענטן אין דיא איינער ליעבענזענדען פּרויא

ווירד, עס וואָרע אלוף שאן צייט, דיעזעס איבעל
אבצוהעלפען!
(אויין פּינאנצ-מיניסטער,
דער יידיש שפּרייט) דער ניינען
נאציאָנאל-צייטונג אין ווען ווירד געשריבען:
"פאך מעהרערען יאהרען שפיעלמע זיך אין קארלס-
באד איינע ערגאָמזליכע סצענע אב. דער דא-
מאליגע לאנדעס. פּינאנצ-דירעקטאָר פּיר גאליציען,
דער פאן קאַריטאָווס קאָ, דער זעהר
נערן יידיש צו שפּיעבען פּלענען, וואר אויף
זינעס מאָרענע-שפאצירונג מיט איינעם שטאנ-
דעס-גענאָסען אין איינען העפּטיגען שטרייט
פּערוויקקעלט. עס האנדעלטען זיך דאבייא אום דיא
יידישע איבערזעצונג דעם וואָרטעס - הונד.
הער פאן קאַריטאָווסקן מיניטע, דער הונד
הייסטע אויף יידיש "קעלענע" הינגענען זיין בע-
גלייטער וואָללעט דיא איבערזעצונג מיט "הונד"
ריכטיג פּינדען, דא זיך ביידע העררען ניכט איי-
ניגען קאַנטען, בעשלאָסען זיא, דיא ענטשיידונג
איינעם פּאָליטישען ווען אנטוואָפּען. הער פאן
קאַריטאָווסקן גינג אויף איינען זאלבען צו אונד
כאט איהן אום בעשייד, דארף ערהעלעט ער
פּאָלגענדע אנטוואָרט: "דער הונד הייסט אויף
יידיש "הונד". אבער וויר האבען אין לעמבערג
איינען פּינאנצ-לאנדעס-דירעקטאָר, דער זעהן
זיא, איז איין - קעלענע וויר דיעזער צווישענ-
פאלל אויס דעם לעבען דעם יעמציגען פּינאנצ-
מיניסטערס קאם מיר אין ערהאנגענען, אלס איך
פאך איינען טאנען זינע אונטערהאלטונג מיט
דען גאליצישען בראננטוויינשאַנקערן לאו. דער
פאך קאַריטאָווסקי געהט יעמטע אויף איהרע פּער-
ניכטונג לאָן, מוזענדע יידישע פאמיליען ווער-
דען אים צוזאממענהאנג מיט דעם געפלאנען
בראננטוויינגעזעצע אומס בראַך געבראכט.
אבער דער פּאָליטישע פּינאנצ-מיניסטער פּינדעט
צייט אונד לוסט, זיטצע צו מאכען זאָ בעמערק-
טע ער צור דעפּוטאציען: "לאָסען וויר דיא
נאָררישקייטען, רעדען וויר פאן
מאכליסי: אַרע: ווערדען דיא שיקורידיס
טרינקען? בייא דען ניינען בראננטוויינגעזעצען
ווערדען שטאמט אונד לאנד - אום מיט קאַרי-
טאָווסקי צו שפּיעבען - איהרען "רעבאך"
מאכען, ווען אבער אויך איינע מוזענדע ווען
פּערהינגערן, זאָ נומט דיעס אים פּאָרלאמענטע
ניעמאָר טראַגיש, וויר האבען יא איינען פּינאנצ-
מיניסטער, דער יידיש שפּרייט!"

(ע הרונג איינעם יידישען
ארצטעס.) דער קאַניני האט דעם אוי-
בעטשענער בעצירקס-ארצע אונד האָנאָראַר-
אָבערפּרויקוס דר אינגאן מילקווי, אין א-
פּערהאללען וואר, אויס דעם קאַנינס פאלאסטע פליעהן, דא
איהם, אלס ענטזעטעס מאנע אונד צוריק, דיא ליעבעס-ער-
קלאָרונגען איינעם פּעמערן ווייבעס אין דער זעלע צו-ווירד
ווארען, אבער ער מוסטע אן דיא ראכע דענקען, וועלכע דיא
קאַנינין אס נאנצען יידישען פאַלקע איבען קאַנצע, זאָ זיא
זיך פאן איהם בעלידיגט פיהלען ווירדע. דאהער טראכטעטע
ער דיא קאַנינין פאן איהרער אונזיניגען אבייכט אין שאַנען.
דער ווייזע אבצובריינגען, אונד זאָ ערוועדערטע ער איהר:
"ניין, מאיעסטאַש! איך האבע זיא ניכט מיטפּער-
שטאנדען, איך ווייס דאס אפּפּער פּאָללאוף צו ווירדען,
וועלכעס זיא איהרער הערצענענערונג ברינגען וואָללען, אבער
איך מוסס דארף הינוווינען, דאס דיא יידישע רעליגיאָן מיט
שאן קלינגערען וואָרטען אונד צערעמאָניען זיך ניכט בענינגט.
אונזערע רעליגיאָן לענט אויך דאס יאָך אונזעהאליגער געכאָטע
אונד פּערבאָטע אויף; עס איז איינע רעליגיאָן דער ט האַט.
אונזערע רעליגיאָן ווילל פאן איהרען בעקענענען ענטזענענע
זעלכסט-בעהעררונג, ענטזאנען."
"איך בין יא דיר צוליעבע צו אללעס גערענ בערויש!"
- ריעף דיא קאַנינין.
רבה, דער דא ערקאַנצע, דאס נישליכעס אברעדען
נוטצלאָן וייא, ערהאָב זיך אונד וואָללעט, אונטערהאלטונג גיר-
סענד, זיך ראש ענטזענענען, אלס ער שאן בייא דער טהורע
וואר, ריעף דיא קאַנינין ערציינט:
"האלט! בלייבע - אַדער מייע ליעבע ווירד זיך אין
האָסס וואנדעלן, אונד דיעזער זיך אונד זיין פאַלק
טרעפּען!"
בעשטידעט פאן דיעזען וואָרטען, צאָנערטע רבה איינען
אוינענבליקק, ער זאָ זיך אויס, ער זאָ איפּרא מיט ענט-

ערקעננטונג זינער פּעריענסטע אויף דעם געביעטע
דעם געזונדהייטס-וועזענס, דאס היטעקריקיי-
דעם פראַנין יאָנעס-אַרדענס פּעריענען, אָבער-
געשאַן קארל פּערינבאך האט דען אַרדען
דעם אויסצייכענעטען אין דער יינגסטען גענעראַל-
פּערוזאממלונג דעם באַש-באָדראַגער קאַמיטאט
אין בעגלייטונג איינער אַנשפּראכע איבערהייט.
(אויין יידישער גענעראַל-
קאַסמאנא-אַנא.) דיעזער טאנע איז אין
פּאַריז גענעראַל הייטמאן געשאַרבען.
היימאן וואר ביז פאך קורצעס קאַממאנדאנט דעם
89. אינפאַנטעריע-רעגיסטענס אין פּאַריז, אָפּ-
ציער דער עהרענלעיאָן אונד האט זיך בעזאָן.
דעם אלס לעהרער אן דער אָפּציערעס-אַקא-
דעמיע, וייא אייך אלס מיליטאַרישער שרייט-
שטעללער איינען נאמען געמאַכט. היימאן וואר-
אין זעלכסטבעוואוסער יודע אינר וואר איך
אויף זינע צוגעהאָריגקייט צום זרענעטהומע שאַפּלין.
דיעזע זינע האלונג בעקאם ער, גלייך אנדערען
יידישען אָפּציערען, בעזאָרעטע וואָהרענד דער
דריטער פּאַרטיע-אַפּאַרעט זעהר צו שפּיע-
זאָ, דאס ער יאהרעלאנג אים אוואַסרען איבער-
נאנגען וואררע, אלס דיא צייטען זיך געאַנדערט
האַטען, קאַנצע היימאן דיא פּערהאַרענען יאָה-
רע ניכט מעהר איינבריינגען אונד זאָ מיטטע
ער, דיא ער אינצווישען דיא אלטערס-גרענצע ער-
הייכט האטטע, אין פענוואָן געהען.
(דער מיליטאַריאָנאַר אַבראַ-
האָס בראַדעסקי) אין אַרדעסס האט
פאן זינעם פּינע מיליטאַרען רובעל בעטראַגענדען
פּערמאַנען איינע מיליאָן פּיר וואָהלשאַפּע
צוועקע פּערמאַכט. היינפאן ענטפאללען 60.000
רובעל צור גרונדונג איינער יידישען שפּאַראַקאסע,
25.000 רובעל צור ערוויכטונג איינער געברעס-
אַבטהיילונג ביים יידישען שפּאַראַל; צווייא היינע
זאללען אין איין קינדער-שפּאַראַל אומגעוואנדעלט
ווערדען און זיין.
(אויין יווסשיצ-פּערהרער-
בען.) אין לוצק (רוסלאַנד) וואררע דער
יידישע פּליישהויער פּתח קאָזעל צו צעהן
יאהרען צוכטהוין פּעראורטהיילע, וויל ער אונ-
געבליך דעם פּאָליצייא-מיסטער שוויידערס.
קי פּערינפּעמעס פּלייש ליעפּערטע, אללעס
אַנשיינע נאך האט זיא פּרויא דעם פּאָליצייא-
מיסטערס שאַטט זאלן איהרטהייליך ראטצען.
ניכט פּערווענדעט, דעסהאלב האט אויך דאס
קריעניסנערדיכט ערסטער אַנשאַנין דען פּליישהוין-
ער פּרייגעשפּראַכען, ערסט איבער
קאַסאַציען דעם אורטהיילעס זייענעס דער האָ-
הערען אַנשאַנין איז דיא פּעראורטהיילונג ער-

שטעללען געבערדען אונד דאָהער ערהאַבענער האנד אין
דער מיטע דעם צימערס שטעהן - דאן איילע ער
פאן דאנען.
נידערענשלאנגען קעהרטע רבה נאך פּוספּאדושהא
צוריק.
"מייע ליעבע ווירד זיך אין האסס פּערוואנדעלן -
וועדערהאַלטע ער זיך אפּפּער. דער באן עליס, מייעס
אהנס, געהט אין ערפּוילונג - נור דאס דריטע פּעהלע נאך
- דאס דער ענגעל דעם טאָדעס זיך מיר נאהע אונד דען
ניכט-טראַפּען זינעם שווערסטען מיך שלירפען לאסטע. יא
דער רוף פאן דער רעטונג דער קאַנינין דורך רבה
האַטטע זיך דורך דיא לאַנדער, האטטע זיך ביי פּוספּאדושהא
פּערינפּעט, אבער אלס רבה נייערענעשלאנגען, יא טהורע
נאך היינע צוריקגעקעהרט וואר, אללע פעסטע אונד עררען,
דיא מאן איהם בערוישען וואָללעט, שטרענג אבוויען, זינע
פּאַרדאָנע אים לעהרהויער ערנסט אונד נעוויסענעהאַפּט,
אבער אָהנע יענעס פּיער וועדער אויפּנאהם, דאס איהן פאַר-
דעם אויסגעצייכענט, אָהנע יענע פּייריגע הייטערקייט, דיא
ער צום בענין זינעס פּאַרטראַגען און זינען שילדען הער-
פּאַרצוועפּען פּלענעט, אום זיא, וייא ער זאנעט, ענטפּאַלל-
כער צו מאכען, דען ערנסט אין זיך אויסצונעהמען - דא
וואוסטע מאן ניכט רעכט, וואס מאן דאריום מאכען זאללעט.
מאן האטטע בעלאָהנען פּיר איהן, פּיר פּוספּאדושהא, פּיר
אללע וידען ערווארטעט - אבער זיא בלייבען אויס, יא, מאן
וואָללעט זאָנאר איינע נעוויסעט גערייזעטע שטיממונג געווא-
רען, דיא אס האָפע גענען אללע וידען העררעשע.
(פאַרזעצונג פּאַלנט.)